

Съдържание

1. **Bulgaria Analytica: Край на монопола върху износа на природен газ на Газпром? Потенциални последиствия**

Newsletter Content

1. **Bulgaria Analytica: The End of Gazprom's export monopoly? Potential repercussions**

Bulgaria Analytica: **Край на монопола** **върху износа на** **природен газ на** **Газпром? Потенциални** **последствия**

Илиян Василев 11.08.2017

Една кратка новина от лентата със събития, която идва от Русия, възбуди вниманието на газовите експерти – тя означава много както за руската енергийна политика, така и за енергийния пазар на Европа. Новината гласеше, че Междуведомствената комисия по национална сигурност в сферата на икономиката и социалните въпроси на Съвета за сигурност на Руската Федерация е решила да препоръча на руското правителство да предприеме незабавни стъпки за разрешаване на допускане на други руски компании до износ на природен газ за Европейския съюз.

Комисията има консултативни функции и докладва на Секретаря на Съвета за сигурност – Николай Патрушев. До този момент сме били свидетели на безчислен брой пъти, в които различни компании, по различни канали, са се опитвали да убедят правителството в необходимостта от освобождаване на износа на руски газ.

Последната дума винаги е имал президентът Путин, който досега избираше страната на Газпром. Въпросът е вдигнат на ниво „национална сигурност“ и с него се занимава Съвета за сигурност и неговата комисия – които решават, че вече е настъпило времето за промяна. Новите американски санкции не оставиха много пространство за маневриране на Кремъл при осигуряването на приходите във федералния бюджет от продажбите на нефт и газ – Газпром стана прекалено уязвим.

От една страна, европейският пазар на природен газ се движи от дългосрочни към краткосрочни спот договори, повечето от които са привързани към ценови формули „газ към газ“. Това ограничава възможностите на руската държава да подпомага националния фаворит – Газпром – при осигуряване на дългосрочни нефтено-индексирани договори.

От друга, Газпром е прекалено голяма цел, особено като инструмент на руската външна политика и привлича контра-действия както от ЕК, така и от САЩ, включително при налагането на санкциите, от които се възползват конкурентите му. Неоспорваният му монополен статут в продължение на години даваше на Кремъл възможност да рекетира политически кръгове в ЕС и да ги принуждава да се съобразяват с геополитическите му интереси, особено при липсата на достоверни алтернативи. Ситуация се промени – кардинално.

Русия днес не може да си позволи да заплашва с прекъсване на доставки на газ която и да е страна от ЕС без при това да си

нанесе непоправими щети върху дългосрочните интереси и пазарните дялове на Газпром.

Доставките от глобалния пазар на втечен природен газ от алтернативни източници от Черно и Каспийско море, от Близкия изток, от Източното Черноморие, Африка плюс анонсираното 30% увеличение на запасите на Статойл в Северно Море, на практика анулират възможността на Кремъл да използва руския природен газ като оръжие от последна инстанция. Ето защо, Москва най-накрая реши да се адаптира към променящия се европейски газов пазар от доминация на продавача към предимство на интересите на купувача. Днес търсенето диктува условията.

Най-новите американски санкции рязко влошават екзистенциалната опасност за руската нефтена и газова индустрия, за приноса и за руския бюджет. Те директно засягат и два от ключовите геополитически проекта в портфейла на Кремъл – Северен поток и Турски поток, добавяйки нови елементи на несигурност в достатъчно гъсто наситената ситуация във взаимодействието между Европейската комисия и Газпром. Окончателното решение по разследването за злоупотреба с доминантно положение срещу Газпром все още предстои, а изходът изглежда все по-малко и малко зависи от ходовете на Москва.

Европейската комисия успя да вдигне залозите, като поиска мандат за водене на преговори с Газпром, относно съответствието на Северен поток с европейските директиви, от всички 28

страни. Като не успя да получи консенсусна подкрепа, и стана ясно, че Германия и Австрия няма да предоставят този мандат, енергийните бюрократи в Брюксел излязоха с находчивата идея да предложат да се смята за съответствие, ако Газпром допусне други руски газови компании в Северен поток.

Това все още не беше окончателния удар върху експортния монопол на Газпром, но бе директна намеса от страна на ЕК в спора между Газпром и неговите опоненти в Русия, допълнително усилена като ефект и време от новите американски санкции. Изглежда това е променило баланса в съотношението на силите, като се предпочете сигурността на доходите в бюджета и жертва износния монопол.

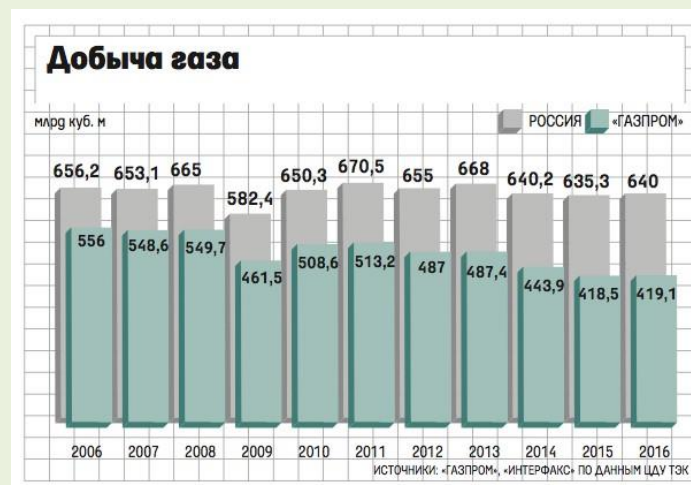

Figure 1 Russian Total/Gazprom Annual Gas Production

Независимите производители в Русия са сила, с която мнозина се съобразяват. Те добиват над 210 милиарда кубически метра природен газ ежегодно, една значителна част от който може да намери път до европейския потребители. Разликата между вътрешните цени на природен газ в Русия и европейските до този момент прехвърляше в сметките на Газпром допълнителни десетки милиарди долари. Съответно лишаваше от приходи другите добиващи газ в Русия компании – две от които са чисто газови компании – Нордгаз /там Газпром държи контролния пакет/ и Новатек, три вертикално интегрирани компании със съществен добив на природен газ – Лукойл, Роснефт и Сургутнефтегаз.

През миналата 2016 година Газпром е закупил от други добиващи природен газ компании над 60 милиарда кубически метра на цени, които са два до три пъти по ниски от продажните в ЕС. Ниските цени на суровия нефт прави все по-трудно за независимите компании да възстановят инвестициите си, нужни за поддържане на дейността им в сегмента на проучване и добив, както и да изпълнят очакванията към тях за печалби от акционерите и за приходи в държавната хазна.

Битката за премахване на монопола на Газпром достигна важна отправна точка през 2014 година, когато Новатек получи лиценз за износ на добития от нея газ през терминали за ВПГ, но само към Азия. Европейският пазар, тогава остана извън обхвата.

Влиятелният шеф на Роснефт Сечин, оглави опозицията на монопола на Газпром. От своя страна Владимир Путин винаги се колебаел да се лиши от личния си контрол върху финансовите потоци на Газпром и навигацията на компанията през мътните води на руската външна политика. Достатъчно е да си припомним съдбата на опалния олигарх Михаил Ходорковски – колко чувствителен е руският президент към всеки, който дръзне да се ангажира с търговски дела, от които Русия да може да извлече геополитически дивидент.

Прекалено рано е да се каже каква ще бъде съдбата на тази препоръка на комисията към Съвета за сигурност на РФ. Фактът, че тя разглежда въпроса през призмата на националната сигурност не трябва да изненадва никой.

Последствията от лицензирането на други газови компании в Русия за износ в ЕС са незабавни и значителни, много преди доставяния от тях газ изобщо да достигне до европейските потребители.

На този етап е все още прекалено рано да приемем, че другият руски газ извън този на Газпром ще бъде лишен от влиянието на Кремъл или други зависимости. Путин трудно ще допусне руските компании да се конкурират помежду си в ключовите за Газпром пазари в ЕС. При все това обаче, независимите могат да допълнят и да компенсират загуби на пазарни дялове в късите спот или други дългосрочни пазари – там където Газпром не е в състояние да запази пазарните дялове, включително в Източна и Югоизточна Европа.

Има още две причини, поради които Кремъл може да реши този път за премахване монопола на Газпром:

Търсенето на природен газ в Европа е относително по-предсказуемо и устойчиво, дори с тенденция за скромнен ръст, докато това на суровия нефт ще намалява. Забраната за покупка на класически автомобили в редица страни от ЕС и движението към нисковъглеродни горива като природния газ, като тенденция, неизбежно ще свие пазарните дялове на нефтените и особено на въглищните компании в крайното енергийно потребление. В този смисъл, приходите от продажби на природен газ са по-сигурни от приходите от продажба на нефт. **Придвижването на газовите пазари от нефтена индексация към реперирани газ спотов пазар е сигурен признак, че те стават самостоятелни, глобални и независими от нефтените пазари.**

Като позволи на други руски газови производители да изнесат пряко към ЕС, Кремъл може да потърси и политически ефект, като даде на ЕК аргументи да се противопостави на „арогантните“ американски санкции, демонстрирайки на този фон кооперативност и желание за насрещни стъпки, за се съобрази с директивите на ЕС.

Кремъл изглежда изпитва необходимост да включи повече фигури в газовата шахматна партия с ЕС, за да не залага само на един кон. Край на монопола на Газпром вероятно ще увеличи шансовете за напълване на Северен и Турски поток само с руски природен газ, щом износителите са различни. Така поне трябва да бъде на теория.

Но американските санкции не правят разлика при санкционирането на руските газови и нефтени компании.

Ето защо – този ход на Съвета за сигурност на Руската федерация може да се окаже прекалено закъснял, макар и в правилна посока.

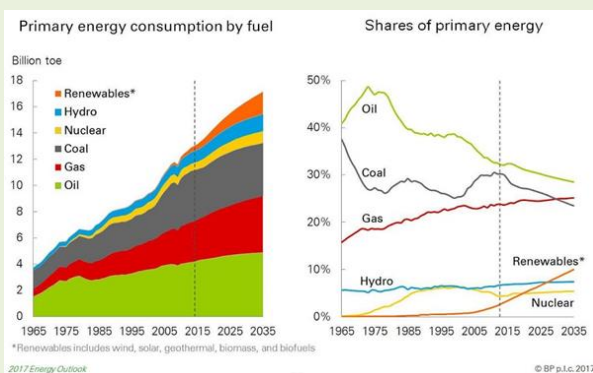

Figure 2 Primary Energy Consumption and Shares

Bulgaria Analytica: The End of Gazprom's export monopoly? Potential repercussions

*Ilian Vassilev, August 11th, 2017, Bulgaria
Analytica.com*

A little noted two-liner in the newsfeed from Moscow sent shivers down the spine of gas experts – it means a lot both for Russian energy policies and for the EU's energy market. The lines read that the interdepartmental commission on national security in economic and social affairs with the Security Council of the Russian Federation has decided to recommend the Russian Government revoke Gazprom's monopoly on export of Russian gas to Europe.

This commission has consultative functions with the Security Council and reports to the Secretary of the Council Nikolay Patrushev. There have been many instances in the past of attempts from different business quarters in the Russian capital to press the government to allow more Russian gas producers to directly export their gas. The final say, as always, rests with President Putin, who until recently sided with Gazprom. The difference this time is that the issue has shifted into the highest "national security" gear and the Russian Security Council's commission has said – it is time. The new US sanctions left the Kremlin with little space to maneuver in securing budget revenues

from Russian gas sales to Europe – Gazprom's are too vulnerable.

First, the EU gas market is shifting from long-term to shorter term spot contracts, mostly gas-to-gas benchmarked. This limits the extent to which the Russian state could help the national favorite – Gazprom – secure long-term oil-indexed contracts.

Second, Gazprom is too corpulent as a vehicle of Russian foreign policy. It attracts counteraction from the EU and the US, including sanctions that assist its competitors. The company's unrivaled monopoly status in the EU has allowed it to be used for bullying the EU's political circles into accommodating the Kremlin's geopolitical ends, largely due to lack of credible alternative supplies. Russia can't threaten anymore to cut gas supplies to EU member countries without damaging its long-term interests and market shares.

Supplies from the global LNG market and from alternative sources in the Black and Caspian Seas, Middle East, the East Mediterranean and Africa, plus a recently announced 30% increase in reserves of Statoil, Gazprom's archrival in the EU market, in the Northern Sea, virtually deprive the Kremlin from using Russian gas as a foreign and energy policy tool. Therefore, Moscow is in dire need to adapt to an EU gas market that is shifting from seller-dominated to buyer-dominated. Demand rules.

The latest US sanctions further aggravate the existential paradigm of Russian oil and gas industries and the Russian budget. They are a direct hit on two of the key geopolitical

projects in the Kremlin’s portfolio – Nord Stream and Turkish Stream, adding new pieces of uncertainty to the already overloaded chess board in the interplay between the European Commission and Gazprom. The final ruling on the anti-trust investigation against the Russian gas monopoly is still vague and the outcome is becoming less and less amenable to Russia’s wishes.

The European Commission managed to up the ante by requesting a mandate from all 28 EU member countries to negotiate with Gazprom over the compliance of Nord Stream with the EU’s energy directives. Failing to receive a consensus, with Germany and Austria clearly not set to grant this mandate, Brussels energy bureaucrats came up with the ingenious idea of suggesting that should Gazprom agree to let other Russian gas producers into Nord Stream, that will be considered as compliance.

This was not the final coup de grace to Gazprom’s export monopoly and direct support to Gazprom’s opponent in Russia, but it added weight to the US sanctions, tilting the balance at the Kremlin in favor of the revenues, sacrificing the export monopoly.

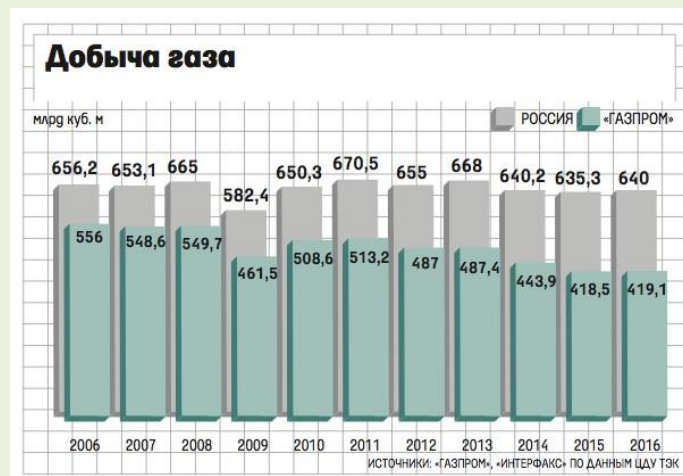

Figure 1 Russian Total/Gazprom Annual Gas Production

The independent gas producers in Russia are a force to be reckoned with, producing more than 210 billion cubic meters of gas, a significant chunk if it could end up with EU consumers. The difference between internal and international prices for Russian producers’ gas has earned Gazprom tens of billions of dollars. Two of the producers are pure gas companies – Northgas and Novatek – plus three are integrated oil companies with substantial gas output – Lukoil, Rosneft and, Surgutneftegaz.

In 2016 Gazprom bought more than 60 billion cubic meters of gas from independent producers at prices that were at least 2-3 times cheaper than the international market. Low oil prices make it harder for Gazprom’s competitors at home to recover the investments needed to sustain their upstream activity as well as their input into the state coffers.

The fight to dent Gazprom’s monopoly reached a turning point in 2014, when Novatek was given license to export its own produce via LNG terminals to the Asian markets. The EU market was left out of reach.

Rosneft’s powerful CEO Igor Sechin has been at the forefront of the opposition to Gazprom’s monopoly. Yet Vladimir Putin has always been hesitant to relinquish his personal control on the financial cash flow and the power to navigate the Russian gas monopoly through the geopolitical troubled waters of Russian foreign policy. Worth recalling is that the Russian president has been ultra-sensitive to any Russian oligarch – worth recalling Mikhail Khodorkovsky’s fate – who has dared to engage in commercial deals with large global connotations for the Kremlin.

It is still too early to pass a final judgement on the fate of this recommendation. The fact that this Commission reviews it on national security grounds should not surprise anyone.

The fallout from licensing more Russian gas companies to export their gas to the EU market would be immense and immediate, long before their gas reaches EU consumers. At this stage, it is still premature to consider non-Gazprom gas as devoid of Kremlin influence or guidance. Putin’s grip would be equally tight on new exporters as with Gazprom. He would hardly allow open competition between the newcomers and Gazprom over gas prices in key EU markets. However, independents could complement and make up for any loss of market share in the short-term spot and long-term gas market – where the incumbent is

unable to retain shares, including in eastern and southeastern Europe, where Gazprom is likely to lose substantial chunks of its almost 100% shares.

There are two more reasons the Kremlin might consider opening exports of Russian gas in earnest:

Demand for gas in Europe is relatively more predictable and projected to increase slightly, whereas oil demand is bound to fall. With the ban on fuel cars and the shift to less carbon intensive fuels as natural gas, this trend will certainly undermine the shares of oil and mostly coal companies in final energy consumption. Therefore, revenues from gas sales are more secure than from sales of oil. The shift of gas markets from oil indexation to gas-to-gas spot markets is a sure sign that the gas market is becoming self-sufficient, global and independent from the oil market.

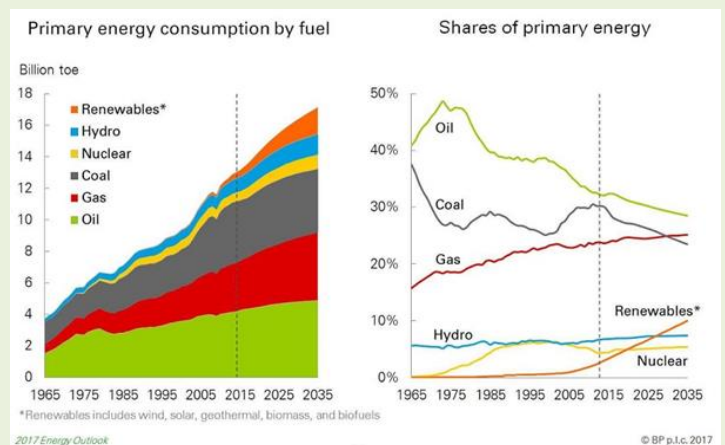

Figure 2 Primary Energy Consumption and Shares

By allowing other Russian gas producers to directly access the EU market the Kremlin

might be willing to give the EC ammunition to fight back 'arrogant' US sanctions, seeking to be seen as cooperative and willing to comply with EU guidance and energy directives.

The Kremlin feels it needs more options in the EU gas market than putting all the stakes on one horse – Gazprom. An end to Gazprom's monopoly is likely to improve the chances of filling up Nord Stream and Turkish Stream with Russian gas from different producers. At least in theory.

However, the US sanctions, as they stand now, do not distinguish between restrictions on Gazprom and other Russian energy majors. Therefore, this move by the Security Council of the Russian Federation might be coming too late.

Уточнение

Unsolicited mail: Ако не желаете да получавате този бюлетин, моля да се отпишете от адресния списък като изпратите обратно съобщение на cbbsinfocenter@gmail.com

Правата по превода на всички статии принадлежат на издателите на настоящия информационен бюлетин.

Контакти за повече информация:

Алекс Алексиев

alexalex@aol.com

Васко Начев

vasko@infonetbg.com

Илиян Василев

idvassilev@innoenergy.biz

За мнения и препоръки може да посетите фейсбук-страницата на бюлетина:

<https://www.facebook.com/EP-Oil-and-Gas-Newsletter-501490733299005/?ref=bookmarks>